

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: vedoucí práce

Autor/ka práce: Bc. Michaela Srncová

Název práce: Proces vzniku hodnot: Mezigenerační přenos v rodině

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Šafr, Ph.D.

Oponent/tka:

Navržené hodnocení: *velmi dobře*

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cíl práce je formulován srozumitelně. Výzkumná otázka je jasně formulována a i přes poněkud zkratkovitý závěr autorka podává adekvátní odpovědi. Strukturace textu je v pořádku.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Na první pohled ano, při bližším přečtení musím ale konstatovat dva problémy.

Zaprvé značná část textu v teoretické sekci v (pod)kapitolách 2.1 a 2.2 je založena *de facto* pouze na dvou pramenech a to domácí provenience. V pozadí rozsáhlých pasáží tak je jeden autor, pohříchu ze sekundární literatury a bohužel jde víceméně jen o dva, nadto české, autory: L. Prudkého [2009] a I. Možného [2002]. O přístupech M. Rokeache, R. Ingleharta, G. Hofstedeho či S. Schwartze (na str. 23-24) k hodnotám se tak dozvídáme z přepisu L. Prudkého. Při větším podílu textu založeného na tomto přístupu, jde o postup práce u magisterského diplomanta nikterak přesvědčivý, postrádající originalitu; odpovídá spíše práci na bakalářském stupni. Druhým problémem je hranice, kdy jsou texty citovány přímou citací a kdy nepřímou, v druhém případě jde často o vyňaté části textu. A v případě systematizace socializačních teorií na straně 29, není uveden žádný zdroj, působí dojmem původního textu, nicméně jde prokazatelně zvětší částí o výklad I. Možného, což není uvedeno.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Co se týče použitých dat, jde o sekundární analýzu existujícího datového souboru z výzkumu SOÚ AV ČR. Jde o retrospektivní cross-sectional studii, proto mi možná v závěru chybí diskuse limitů zjištění (jeden rodič vypovídal o svých současných hodnotách, přičemž práce je založena na myšlence, že hodnoty se v rodině předávají v období dětství).

V případě práce s literárními prameny se mnohdy vyskytují toliko mechanicky přebírané dlouhé pasáže, které čerpají pouze z jednoho zdroje bez výraznější vlastní invence či přínosu k výstavbě argumentu. Chybí alespoň krátká konfrontace teorií autorů. V této souvislosti postrádám diskusi o socializaci hodnot a jejich roli ve stratifikačním procesu z perspektivy P. Bourdieu a M. Kohna.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Kvalita argumentů v analýzách je dobrá. Nicméně interpretace jsou někdy poněkud nejasné a nejisté. Kupříkladu, tvrzení, že čtvrtý – komplexní model nejlépe vysvětluje daný hodnotový typ je redundantní, neboť komplexní (full) model vždy již ze své podstaty dosahuje nejvyššího podílu vysvětlené variance. Hlavní zkoumanou tezí je, že hodnoty se předávají uvnitř rodiny a to během ranné socializace. Autorka na závěr konstatuje, že „jednotlivé hodnotové typy (se) přenášejí prostřednictvím rodičovské **výchovy** během socializace“ (s. 71). Ale je skutečnost, že v regresních modelech se ukázal jako nejsilnější regresní koeficient pro podobnost stejného hodnotového typu u jednoho(!) rodiče a potomka skutečně jednoznačným důkazem působení výchovy? Samotná hodnotová podobnost přeci odkazuje k výchově pouze nepřímou. Viz návrh na diskusi u obhajoby.

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano, ale některé pasáže jsou sporné, viz výše bod 2.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Formální náležitosti odkazového aparátu jsou místy problematické (viz výše). Styl psaní je popravdě poněkud krkolomný, nepřilíš nápaditý – často se mechanicky opakují tvrzení, někde se objevují i gramatické chyby. Logika sdělení vět je někdy poněkud zkratkovitá nebo značně nesrozumitelná (zřetelné je to např. v odst. 2 a 3 v závěru na s. 72). Pečlivost ve výkladu je mnohdy nedbalá, kupříkladu v kapitole 3.4.3 autorka ukazuje rozdíly v hodnotách podle třídy rodičů v současnosti (tj. rok 2008) a dále v kapitole 3.4.4. je v analýze použita zřejmě třída rodičů v minulosti, tj. v době dospívání dítěte (str. 62). V textu na tento rozdíl není čtenář upozorněn. Ostatní formální náležitosti jsou v pořádku.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Jasně definované otázky, poctivě provedená analýza, propracované vícerozměrné modely, to jsou přednosti práce M. Srmcové. Přínos práce spatřuji v analýze a interpretaci třídních diferencí detailně pro jednotlivé hodnoty a to odděleně v generaci rodičů a potomků (kapitola 3.3.2) a ve srovnání (tzv. budování) modelů vzniku hodnot respektive jejich mezigeneračního přenosu (kapitola 3.4.4). Nicméně interpretace výsledků regresních modelů snad mohla více směřovat k zodpovězení vymezené výzkumné otázky, jak konkrétně ke vzniku hodnot dochází v rámci rodinné výchovy. Ta je totiž v práci brána jako vstupní předpoklad a zároveň se objevuje bez dalšího zpřesnění jako hlavní zjištění.

8. Náměty na diskusi při obhajobě práce.

Autorka by měla zodpovědět s ohledem na téma/ název práce dvě otázky, na něž bohužel v textu odpověď čtenář nenachází.

Zaprvé, asi nejpřirozenější otázkou je, *jak velká byla hodnotová shoda v rodině mezi rodiči a dětmi*, tj. kolik potomků má stejné hodnoty jako jejich rodiče, respektive jaké jsou korelace mezi jednotlivými hodnotovými typy (individualismus, konformita, hédonismus) mezi rodiči a potomky.

Zadruhé, vysvětlit, *jakým konkrétním způsobem se v rodině hodnoty v rodině vlastně předávají*. V tomto ohledu totiž analýza ale ani teoretická část přesvědčivé vysvětlení nepřináší. Jaké jsou konkrétní mechanismy „předávání hodnot“ v rodině (interakce s rodiči, nápodoba ...), a jak tyto mechanismy souvisí s třídním postavením rodiny? Na jedné straně autorka ukazuje, že zde existuje silná souvztažnost mezi hodnotovým typem rodiče a potomka (zdůrazněme že pouze jednoho –

dotazovaného rodiče), na straně druhé existují rozdíly v hodnotách v závislosti na třídním postavení rodiny původu i posléze vlastního třídního postavení. Co to z hlediska výzkumné otázky znamená?

Celkové hodnocení práce:

Rád konstatuji, že Michaela Srncová prokázala, že umí podrobně analyzovat kvantitativní data a prezentovat výsledky. Magisterskou práci proto doporučuji k obhajobě. I přes výše uvedené námitky se vzhledem ke kvalitě zpracování analytické části přikláním v případě zodpovězení výše nastíněných otázek v diskusi k hodnocení “velmi dobře”.

Datum: 23. června 2012

Podpis: